

Шаравара Т.О., Некряч А.І., Макарець С.В., Приходько С.М.

Кейс

Місцеве самоврядування мовою громади

Полтава 2025

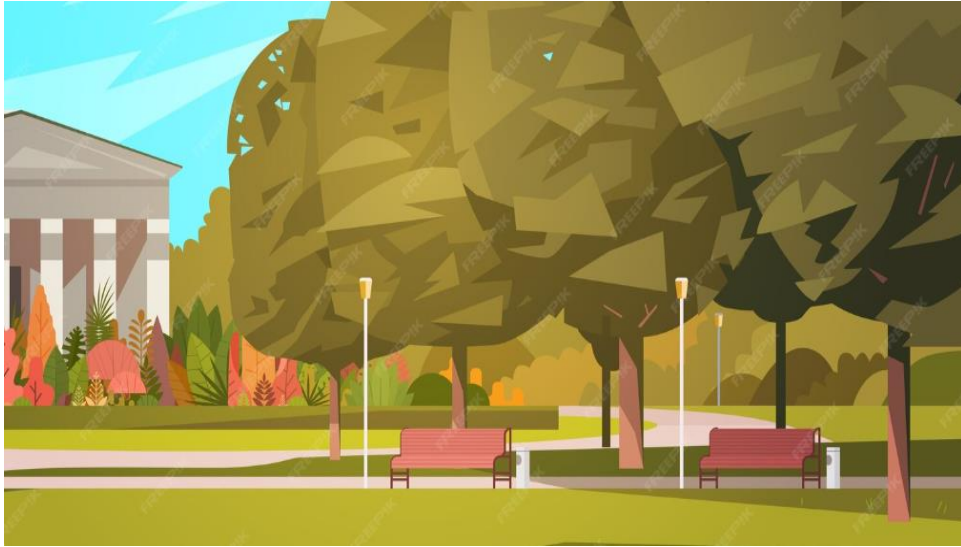
Co-funded by
the European Union

SuTCom

Funding. Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the authors only and do not necessarily reflect those of the European Union or European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Проект Еразмус+ наряду Жан Моне, реализуют ученые Полтавского государственного аграрного университета на тему «Участие граждан та социальный диалог как ключевые факторы в развитии устойчивых территориальных сообществ: успешные практики ЕС для Украины» / «Citizen participation and social dialogue as key factors in the development of sustainable territorial communities: EU best practices for Ukraine» / № 101085535 — SuTCom — ERASMUS-JMO-2022-HEI-TCH-RSCH (Термін реалізації проєкту: 01.10.2022 р. – 30.09.2025 р.)

Ситуація 1

У селищі Липівка мешканці дізналися про плани місцевої влади щодо реконструкції центральної площі, що передбачає вирубкування старих лип і облаштування бетонного покриття.

Частина громади вважає такі зміни неприйнятними і вимагає проведення громадського обговорення. У відповідь селищний голова заявив, що рішення вже ухвалено, а проєкт погоджено з підрядником.

У громаді виник конфлікт: люди не знають, чи мала селищна рада право діяти без участі громади, і хто насправді ухвалює такі рішення – рада, голова чи виконавчі органи.

Коментар

У такій ситуації громада має повне право вимагати прозорості та участі в процесі прийняття рішень, що стосуються публічного простору. Відповідно до законодавства України, зокрема Закону України «Про благоустрій населених пунктів», Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» рішення щодо благоустрою територій, які мають значний вплив на життя громади, повинні ухвалюватися з урахуванням громадської думки.

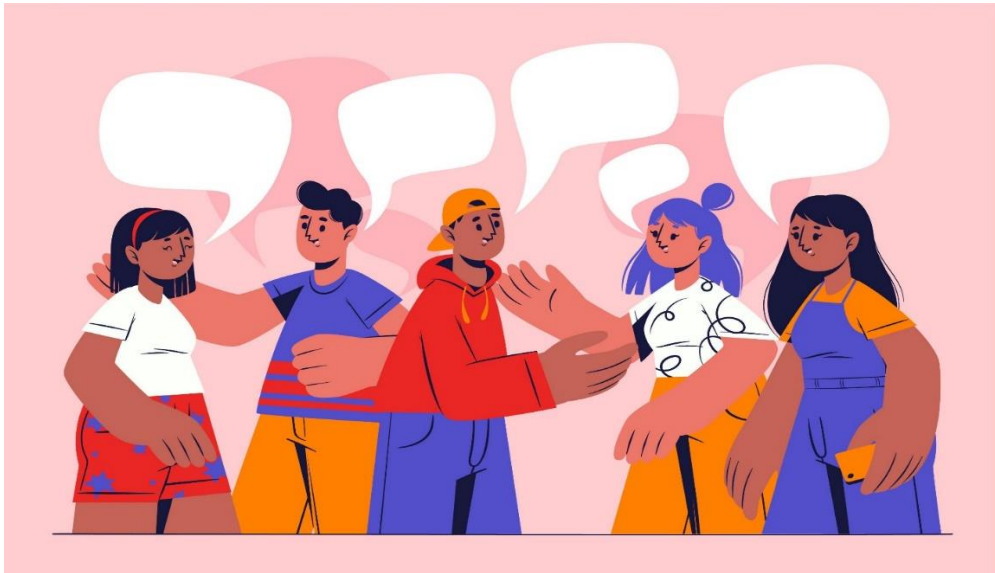

Ситуація 2

У межах вивчення навчальної дисципліни «Громада і ми» здобувачі вищої освіти спеціальності «Політологія» Полтавського державного аграрного університету підготували для подання на розгляд місцевої ради проєкт оновлення скверу в центрі громади. Під час обговорення результатів проведеної роботи у студентів постало питання: «Які нормативно-правові акти можуть слугувати підґрунтям для даних пропозицій?»

Коментар

Правовою основою для таких пропозицій є Конституція України, Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні», а також статuti територіальних громад.

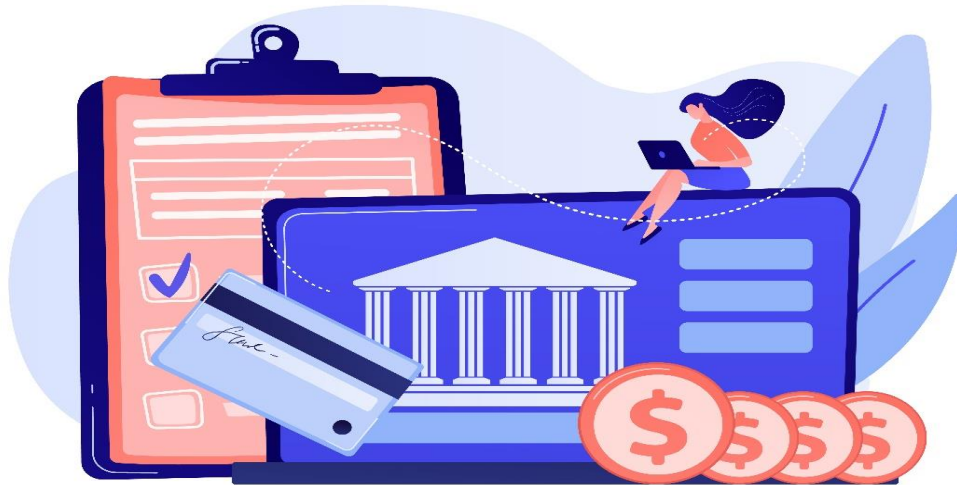

Ситуація 3

Мешканці однієї з прифронтових громад звернулися до місцевої ради з проханням провести громадське слухання щодо розподілу гуманітарної допомоги. Однак рада відмовилася, аргументуючи своє рішення обмеженнями, передбаченими правовим режимом воєнного стану.

Коментар

В умовах воєнного або надзвичайного стану можуть встановлюватися окремі обмеження прав і свобод громадян із зазначенням строку дії цих обмежень. Це передбачено Конституцією України (стаття 64).

Ситуація 4

Під час сесії міської ради одна з депутаток внесла пропозицію розглянути питання про запровадження громадського бюджету. Однак частина членів ради почала наполягати на тому, що це рішення доцільніше ухвалювати кулуарно, без публічного обговорення. Така поведінка народних обранців викликала обурення серед мешканців громади, які вимагали дотримання принципів відкритості й прозорості в роботі ради.

Коментар

Намір частини депутатів міської ради ухвалити рішення без публічного обговорення суперечить базовим принципам місцевого самоврядування, зокрема відкритості, прозорості, участі громадян. Загалом же стаття 4 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» визначає такі його принципи:

- народовладдя;;
- законності;
- гласності;
- колегіальності;
- поєднання місцевих і державних інтересів;
- виборності;
- правової, організаційної та матеріально-фінансової самостійності в межах повноважень, визначених цим та іншими законами;
- підзвітності та відповідальності перед територіальними громадами їх органів та посадових осіб;
- державної підтримки та гарантії місцевого самоврядування;
- судового захисту прав місцевого самоврядування.

Ситуація 5

Здобувачі вищої освіти спеціальності «Політологія» Полтавського державного аграрного університету під час проходження навчальної практики відвідали засідання сесії міської ради. Під час спілкування з працівниками громадської приймальні та депутатами вони поцікавилися, хто ухвалює рішення та як мешканці громади можуть ініціювати зміни. Студентам пояснили, що:

- міська рада є представницьким органом громади, який ухвалює ключові рішення;
- міський голова очолює раду та виконавчий комітет;
- ухвалені рішення реалізують виконавчі органи влади;
- у складі громади діють старостинські округи, які представляють інтереси жителів менших населених пунктів;
- мешканці мають можливість впливати на місцеву політику через громадські ініціативи, слухання, петиції.

Коментар

Міське самоврядування в громаді має чітку багаторівневу структуру та передбачає можливості безпосередньої участі громадян у вирішенні питань місцевого значення. Згідно зі статтею 5 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» система місцевого самоврядування включає:

- територіальну громаду;
- сільську, селищну, міську раду;
- сільського, селищного, міського голову;
- виконавчі органи сільської, селищної, міської ради;
- районні та обласні ради, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст;
- органи самоорганізації населення.

У містах з районним поділом за рішенням територіальної громади міста або міської ради відповідно до цього Закону можуть утворюватися районні в місті ради. Районні в містах ради утворюють свої виконавчі органи та обирають голову ради, який одночасно є і головою її виконавчого комітету. Станом на 01 січня 2025 року районні в місті ради збереглися в містах Херсон, Кропивницький, Кривий Ріг, Полтава.

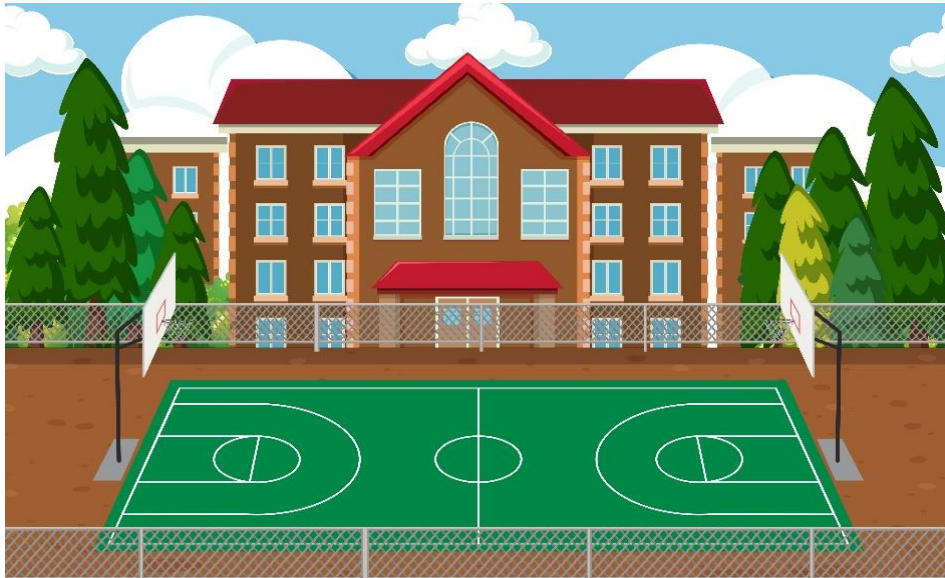
Ситуація 6

До Старосанжарської громади переїхала родина з Харківщини, яка втратила житло внаслідок бойових дій. Один із членів родини, пан Андрій, вирішив долучитися до розв’язання проблем у громаді. Він відвідав зустріч із керівництвом ОТГ, на якій обговорювали питання благоустрою території біля школи.

Після зустрічі Андрій звернувся до старости округу з пропозицією створити освітній майданчик для дітей, частина з яких також переселенці. Він приєднався до ініціативної групи та заповнив відповідну форму участі, розміщену на сайті громади.

Коментар

Участь у місцевому самоврядуванні – це гарантоване Конституцією України право кожного громадянина. Згідно зі статтею 3 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» громадяни України реалізують своє право на участь у місцевому самоврядуванні за належністю до відповідних територіальних громад. Будь-які обмеження права громадян України на участь у місцевому самоврядуванні залежно від їх раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, терміну проживання на відповідній території, за мовними чи іншими ознаками забороняються.

Ситуація 7

У селі Великі Сорочинці група молоді вирішила перетворити занедбану ділянку біля будинку культури на сучасний спортивно-ігровий майданчик. Усвідомлюючи, що власними силами реалізувати цю ідею буде складно, вони вирішили використати один із механізмів участі громадян в управлінні місцевими справами – бюджет участі (громадський бюджет). Молоді люди підготували проєктну заявку та звернулися до місцевої ради з пропозицією винести її на конкурс громадських ініціатив.

Коментар

У статті 6¹ Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» зазначено, що формами участі територіальної громади у вирішенні питань місцевого значення є:

- місцевий референдум;
- загальні збори (конференція) жителів;
- місцева ініціатива;
- громадські слухання;
- участь жителів у плануванні та розподілі коштів місцевого бюджету;
- публічні консультації;
- консультативно-дорадчий орган при органах та/або посадових особах місцевого самоврядування;
- громадське оцінювання діяльності органів та посадових осіб місцевого самоврядування;
- інші форми участі, що не суперечать закону.

Участь територіальної громади у вирішенні питань місцевого значення може здійснюватися безпосередньо та/або з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, якщо інше не передбачено законом.

Ситуація 8

У селі Новоолександрівка мешканці звернулися до місцевої влади з проханням облаштувати біля амбулаторії автобусну зупинку. Сільська рада розглянула це питання на сесії та ухвалила рішення про виділення коштів із місцевого бюджету. Після затвердження бюджету виконком сільської ради уклав договір із підрядником і проконтролював встановлення зупинки.

Коментар

У цьому випадку всі етапи ухвалення та реалізації рішення відбулися в межах повноважень органів місцевого самоврядування. Сільська рада, як представницький орган громади, ініціювала розгляд питання та забезпечила фінансування. Виконавчий комітет, як виконавча структура ради, реалізував це рішення: уклав договір і здійснив контроль за виконанням робіт. Такий механізм відповідає принципам відкритості, підзвітності та участі мешканців у вирішенні локальних потреб.

Ситуація 9

Міська рада ухвалила рішення про облаштування нової зони відпочинку біля річки. До його реалізації були залучені:

- управління житлово-комунального господарства, яке координувало встановлення лавок, урн, освітлення та прокладення доріжок;
- відділ архітектури та містобудування, яке розробило план благоустрою, узгодило ландшафтні рішення;
- комісія з питань екології, яка перевіряла відповідність проекту нормам охорони довкілля;
- відділ фінансів, який забезпечив фінансування проекту згідно з бюджетним рішенням ради;
- комунальні підприємства, які проводили безпосередні роботи з облаштування.

Коментар

Згідно із статтею 11 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» виконавчими органами сільських, селищних, міських, районних у містах (у разі їх створення) рад є їх виконавчі комітети, відділи, управління та інші створювані радами виконавчі органи. Вони є підконтрольними і підзвітними відповідним радам, а з питань здійснення делегованих їм повноважень органів виконавчої влади – також підконтрольними відповідним органам виконавчої влади.

У сільських радах, що представляють територіальні громади, які налічують до 500 жителів, за рішенням відповідної територіальної громади або сільської ради виконавчий орган ради може не створюватися. У цьому випадку функції виконавчого органу ради (крім розпорядження земельними та природними ресурсами) здійснює сільський голова одноособово.

Повноваження і організація роботи виконавчого комітету визначені статтями 51 і 52 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні». Інформацію про відділи, управління та інші виконавчі органи сільської, селищної, міської, районної у місті ради містить стаття 54 даного закону.

Ситуація 10

У громаді виникла проблема з перевезенням школярів до опорної школи: автобус зламався, альтернативного транспорту немає. Дії новообраного сільського голови:

- скликає позачергове засідання виконавчого комітету для розгляду ситуації, що скалася;
- дає доручення відділам освіти і транспорту терміново знайти тимчасове рішення (наприклад, орендувати автобус);
- виносить на розгляд депутатів пропозицію про внесення змін до бюджету громади з метою придбання нового транспортного засобу;
- забезпечує контроль за виконанням доручень відповідальними особами;
- інформує мешканців громади про ухвалені рішення та терміни їх реалізації через офіційний сайт та зустріч з батьками школярів.

Коментар

Сільський голова діяв у межах своїх повноважень, визначених статтею 42 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні».

Організація роботи ради та її виконавчих органів: скликання позачергового засідання виконавчого комітету є прямим правом голови, адже саме він координує діяльність виконкому та головує на його засіданнях;

Видача доручень та контроль за їх виконанням: голова має право давати доручення відділам та службам виконавчих органів ради, а також здійснювати контроль за їх виконанням.

Бюджетні ініціативи: внесення на розгляд ради пропозицій щодо змін у бюджеті громади для придбання нового транспорту належить до його права вносити проекти рішень і пропозиції на розгляд сесії.

Представницька функція та комунікація з громадою: інформування мешканців про ухвалені рішення та заходи відповідає обов'язку голови представляти громаду у відносинах із жителями, підприємствами та органами державної влади.

Ситуація 11

У селі Вересеньки Полтавської області після створення об'єднаної територіальної громади відбулися перші місцеві вибори.

Право голосу мали всі жителі громади, які досягли 18 років і зареєстровані на її території. Вибори відбувалися шляхом таємного голосування на виборчих дільницях. Посаду голови громади отримав той кандидат, який набрав найбільшу кількість голосів виборців.

Коментар

В Україні порядок обрання голів рад і керівників місцевого самоврядування залежить від рівня органу.

Міські, сільські та селищні голови обираються безпосередньо жителями територіальної громади на прямих виборах. Натомість голови обласних, районних та районних у місті рад не обираються громадянами безпосередньо. Їх визначають депутати відповідної ради зі свого складу під час першої сесії.

Порядок організації і проведення місцевих виборів визначається Виборчим кодексом України та Законом України «Про місцеві вибори».

Ситуація 12

У Липівській громаді зростає потреба в якісній питній воді. Мешканці висловлюють невдоволення щодо стану свердловин і водомереж. Місцева рада в межах своїх повноважень вирішує цю проблему:

- ухвалює програму покращення водопостачання, включно з ремонтом мереж та модернізацією систем;
- виділяє кошти із місцевого бюджету на розробку проектно-кошторисної документації;
- приймає рішення про створення або підтримку комунального підприємства для обслуговування мереж;
- організовує перевірки якості води та співпрацює з обласними службами санітарно-епідеміологічного контролю;
- видає дозволи і погоджує паспорти безпеки об'єктів водопостачання відповідно до державних стандартів;
- вносить зміни до місцевого бюджету.

Коментар

Дії ради Липівської громади відповідають повноваженням рад, визначеним статтею 26 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні». Вони поділяються на:

• власні (самоврядні) – повноваження, здійснення яких пов'язане з вирішенням питань місцевого значення, наданням громадських послуг населенню (у нашому випадку: ухвалення місцевої програми розвитку водопостачання, виділення коштів із бюджету громади, внесення змін до місцевого бюджету, створення чи підтримка комунальних підприємств для обслуговування інфраструктури).

• делеговані повноваження – окремі повноваження органів виконавчої влади, надані законом органам місцевого самоврядування), здійснення яких пов'язане з виконанням функцій виконавчої влади на місцях (у нашому випадку: перевірка якості води, взаємодія з обласними санітарно-епідеміологічними службами, видача дозволів та погодження паспортів безпеки об'єктів водопостачання).

Повний перелік власних (самоврядних) і делегованих повноважень визначений у статтях 27–41 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»

Ситуація 13

Дві сусідні громади, Сонячна та Затишна, не можуть дійти згоди щодо фінансування та управління спільного Центру надання адміністративних послуг (ЦНАП), розташованого на межі їхніх територій. Можливий розвиток подій:

- громади звертаються до районної ради, яка надає рекомендації та допомагає організувати діалог між сторонами;
- якщо компромісу досягти не вдалося, питання виноситься на розгляд обласної ради;
- обласна рада:
 - аналізує ситуацію з точки зору забезпечення спільних інтересів територіальних громад;
 - створює робочу групу з представників обох рад, експертів, юристів та профільних департаментів;
 - пропонує рішення – наприклад, спільне фінансування ЦНАПу або передача його в управління одній із сторін з укладанням відповідної угоди.

Коментар

Обласна та районна ради мають право представляти спільні інтереси територіальних громад, зокрема у сфері ресурсів, майна, інфраструктури (стаття 5 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»). Повний перелік повноважень районних і обласних рад містять статті 43 і 44 даного закону.

Ситуація 14

Полтавська обласна рада ухвалила програму розвитку медичної інфраструктури у віддалених громадах області. Реалізація цієї програми відбувається через роботу існуючих органів ради та її апарату:

- президії (колегії) ради (дорадчий орган), яка готує засідання сесії ради, узгоджує її порядок денний, обговорює політичні позиції фракцій щодо проєкту програми.

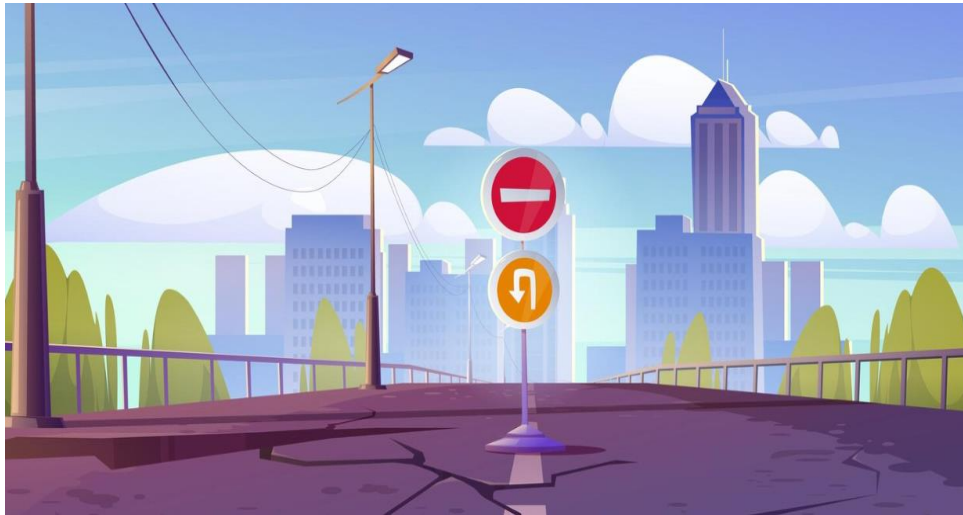
- виконавчий апарат ради, який передає ухвалені рішення до відповідних профільних департаментів обласної державної адміністрації (наприклад, департамент охорони здоров'я); контролює процес реалізації програми, готує звіти, організовує наради, веде документацію; забезпечує організаційний супровід, зокрема координацію співпраці між департаментами, головами громад та підрядниками.

Коментар

Реалізація ухваленної програми відбувається через співпрацю представницького органу, його дорадчої структури та виконавчого апарату ради. Виконавчий комітет на цих рівнях самоврядування відсутній.

Районна, обласна рада можуть утворити президію (колегію) ради, до складу якої входять голова ради, відповідно заступник голови районної, районної у місті ради чи перший заступник, заступник голови обласної ради, голови постійних комісій ради, уповноважені представники депутатських груп і фракцій. Президія є дорадчим органом ради, який попередньо готує узгоджені пропозиції і рекомендації з питань, що виносяться на розгляд ради (стаття 57 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»).

Безпосередньо виконує рішення ради виконавчий апарат, повноваження якого визначено статтею 58 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні».

Ситуація 15

У селі Діброва, що входить до складу Великоланської територіальної громади, жителі звернулися до старости з двома важливими питаннями: незадовільний стан дороги, якою школярі щодня добираються до опорної школи; відсутність вуличного освітлення на частині вулиць.

Староста організував збори жителів, на яких зібрав письмові звернення. Після цього він:

- підготував пропозицію до виконавчого комітету сільської ради щодо включення ремонту дороги та встановлення ліхтарів у програму благоустрою;
- на засіданні виконкому виступив із цими пропозиціями, використовуючи право дорадчого голосу;
- одночасно видавав необхідні довідки мешканцям та контролював виконання вже розпочатих робіт із благоустрою території.

Завдяки його ініціативі рада включила обидва питання до бюджету розвитку громади.

Коментар

Староста – офіційна особа, яка виконує представницьку та адміністративну функцію в старостинському окрузі. Його повноваження визначені статтею 54¹ Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»:

- представляє інтереси жителів відповідного села, селища у виконавчих органах сільської, селищної, міської ради;
- бере участь у пленарних засіданнях сільської, селищної, міської ради та засіданнях її постійних комісій;
- має право на гарантований виступ на пленарних засіданнях сільської, селищної, міської ради, засіданнях її постійних комісій з питань, що стосуються інтересів жителів відповідного села, селища;
- сприяє жителям відповідного села, селища у підготовці документів, що подаються до органів місцевого самоврядування;
- бере участь в організації виконання рішень сільської, селищної, міської ради, її виконавчого комітету, розпоряджень сільського, селищного, міського голови на території відповідного старостинського округу та у здійсненні контролю за їх виконанням;

- бере участь у підготовці проекту місцевого бюджету в частині фінансування програм, що реалізуються на території відповідного старостинського округу;

- вносить пропозиції до виконавчого комітету сільської, селищної, міської ради з питань діяльності на території відповідного старостинського округу виконавчих органів сільської, селищної, міської ради, підприємств, установ, організацій комунальної власності та їх посадових осіб;

- бере участь у підготовці проектів рішень сільської, селищної, міської ради, що стосуються майна територіальної громади, розташованого на території відповідного старостинського округу;

- бере участь у здійсненні контролю за використанням об'єктів комунальної власності, розташованих на території відповідного старостинського округу;

- бере участь у здійсненні контролю за станом благоустрою відповідного села, селища та інформує сільського, селищного, міського голову, виконавчі органи сільської, селищної, міської ради про його результати;

- отримує від виконавчих органів сільської, селищної, міської ради, підприємств, установ, організацій комунальної власності та їх посадових осіб інформацію, документи і матеріали, необхідні для здійснення наданих йому повноважень;

- сприяє утворенню та діяльності органів самоорганізації населення, організації та проведенню загальних зборів, громадських слухань та інших форм безпосередньої участі громадян у вирішенні питань місцевого значення у відповідному селі, селищі;

- здійснює інші повноваження, визначені цим та іншими законами.

Ситуація 16

Громада «Береговий край» планує відкрити нову амбулаторію загальної практики. Але виникає питання: які джерела фінансування можна використати для реалізації проєкту? Розглядається кілька можливих варіантів:

- фінансування з місцевого бюджету: місцева рада виділяє кошти з бюджету громади, який формується за рахунок податкових надходжень (ПДФО, єдиний податок, земельний податок тощо). За ці кошти фінансуються проєктно-кошторисні роботи та початкові ремонтні роботи.
- задіяння комунальної власності: для розміщення амбулаторії можна використати будівлю старого дитячого садка. Це дозволяє уникнути додаткових витрат на придбання нового приміщення.
- отримання субвенції з державного бюджету: медичної субвенції, що покриє частину витрат, зокрема на закупівлю обладнання; цільової інфраструктурної субвенції, яка дасть можливість закупити меблі, комп'ютери, облаштувати вхід для маломобільних громадян.

Коментар

Відповідно до статей 61, 64, 66 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» та положень Бюджетного кодексу України основним джерелом фінансування діяльності органів місцевого самоврядування є місцевий бюджет. Самостійність місцевих бюджетів гарантується власними та закріпленими за ними на стабільній основі законом загальнодержавними доходами, а також правом самостійно визначати напрями використання коштів місцевих бюджетів відповідно до закону. Доходи місцевих бюджетів формуються за рахунок власних, визначених законом, джерел та закріплених у встановленому законом порядку загальнодержавних податків, зборів та інших обов'язкових платежів.

Стаття 60 зазначеного Закону передбачає право громади розпоряджатися об'єктами комунальної власності.

У разі недостатності власних фінансових ресурсів держава забезпечує збалансування місцевих бюджетів шляхом передачі необхідних коштів до відповідних місцевих бюджетів у вигляді дотацій та субвенцій (стаття 66).

Ситуація 17

У Гончарівській громаді попри неодноразові звернення депутатів сільський голова протягом року не скликав сесії ради. Крім того, було виявлено, що він підписав кілька розпоряджень про використання бюджетних коштів без погодження з радою, чим перевищив свої повноваження.

Депутати ініціювали скликання позачергової сесії ради, на якій було розглянуто питання про недовіру сільському голові. За результатами голосування дві третини депутатів підтримали рішення про дострокове припинення його повноважень.

Коментар

Повноваження сільського, селищного, міського голови можуть бути достроково припинені за такими підставами (стаття 79 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»):

- його звернення з особистою заявою до відповідної ради про складення ним повноважень голови;
- припинення його громадянства;
- набрання законної сили обвинувальним вироком щодо нього;
- відкликання з посади за народною ініціативою;
- визнання його судом недієздатним, безвісно відсутнім або оголошення таким, що помер;
- його смерті.

Повноваження сільського, селищного, міського голови можуть також достроково припинені, якщо він порушує Конституцію або закони України, права і свободи громадян, не забезпечує здійснення наданих йому повноважень.

Повноваження сільського, селищного, міського голови можуть бути припинені достроково за рішенням місцевого референдуму або за рішенням відповідної ради, прийнятим шляхом таємного голосування не менш як двома третинами голосів депутатів від загального складу ради.

Ситуація 18

У громаді «Дністрова долина» мешканці неодноразово зверталися до міської ради з вимогами: прибрати несанкціоноване звалище, прозоро розподілити кошти бюджету розвитку, провести публічний звіт про виконання стратегічного плану.

Однак міська рада понад 12 місяців не реагувала на звернення громадян, не скликала сесії і не ухвалювала необхідних рішень.

У цій ситуації група ініціативних мешканців зібрала підписи та направила колективне звернення до Верховної Ради України, яке містило інформацію про факти порушення радою вимог Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», зокрема фактичну бездіяльність ради, порушення принципів прозорості, перевищення або невиконання повноважень.

Після розгляду звернення Верховна Рада України, керуючись статтею 78 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», ухвалила рішення про дострокове припинення повноважень міської ради.

Коментар

Відповідно до статті 78 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» повноваження сільської, селищної, міської, районної в місті, районної, обласної ради можуть бути достроково припинені у випадках:

- якщо рада прийняла рішення з порушенням Конституції України, цього та інших законів, прав і свобод громадян, ігноруючи при цьому вимоги компетентних органів про приведення цих рішень у відповідність із законом;
- якщо сесії ради не проводяться без поважних причин у встановлені строки або рада не вирішує питань, віднесених до її відання.

Повноваження сільської, селищної, міської, районної в місті ради за наявності цих підстав можуть бути припинені достроково за рішенням місцевого референдуму.

За наявності цих підстав, а також рішення суду про визнання актів ради незаконними, висновків відповідного комітету Верховної Ради Верховна Рада України може призначити позачергові вибори сільської, селищної, міської, районної у місті, районної, обласної ради.

Повноваження сільської, селищної, міської, районної в місті, районної, обласної ради можуть бути достроково припинені за наявності підстав, передбачених законами України «Про військово-цивільні адміністрації», «Про правовий режим воєнного стану». Повноваження достроково припиняються з дня набрання чинності актом Президента України про утворення відповідної військово-цивільної, військової адміністрації.

Ситуація 19

Здобувачі вищої освіти спеціальності «Політологія» Полтавського державного аграрного університету долучилися до ініціативи з оновлення скверу в історичному центрі громади. Вони провели опитування мешканців щодо побажань до облаштування простору (встановлення лавочок, освітлення, дитячого майданчика тощо).

На базі університету було створено робочу групу для розробки пропозицій, до якої залучили менторів та депутатів місцевої ради. Підготували презентацію концепції розвитку скверу та публічно представили її на воркшопі за участю громади. Після доопрацювання концепції, що включала юридичні обґрунтування та візуалізацію, офіційна ініціатива була передана до міської ради.

Окрім цього, студенти долучилися до регіонального проєкту молодіжного самоврядування, взявши участь у симуляційній грі «Бюджет для громади», що дозволило практично ознайомитися з процесом планування та розподілу місцевого бюджету.

Коментар

На підставі наведеної ситуації доцільно визначити можливі форми активної участі здобувачів вищої освіти у місцевому самоврядуванні та розвитку громад. Пропонується, щоб вони:

- ознайомлювалися зі змістом проєктів, що реалізуються в Полтавському державному аграрному університеті;
- знайомилися з програмами та планами розвитку територіальних громад Полтавщини;
- долучалися до виконання конкретних завдань територіальних громад;
- брали участь у волонтерському русі;
- долучалися до самоврядного процесу як члени територіальних громад у статусі помічників депутатів місцевих рад;
- активно проявляли себе як члени територіальних громад та ініціювали власні пропозиції для органів місцевого самоврядування;
- засновували громадські об'єднання, що сприяють розвитку територіальних громад;
- долучалися до партійного будівництва на місцевому рівні, очолюючи

осередки політичних партій;

- спільно з мешканцями територіальних громад брали участь у реалізації місцевих ініціатив та інших форм громадської участі;

- у ході освітнього процесу, на семінарських та практичних заняттях, вносили конкретні пропозиції щодо покращення діяльності місцевої влади з подальшою передачею їх до органів місцевого самоврядування;

- брали участь у відкритих засіданнях місцевих рад та діяльності органів самоорганізації населення;

- підготували власний проєкт або грантову програму для однієї з територіальних громад Полтавської області та долучилися до її реалізації;

- ініціювали створення громадського об'єднання «Лідери думок», яке в майбутньому може стати платформою для амбасадорів з питань місцевого самоврядування в Полтавському регіоні.

Ситуація 20

У Нехворощанській територіальній громаді мешканці виявляють бажання активніше впливати на ухвалення рішень, зокрема щодо розподілу бюджету і пріоритетних проєктів розвитку.

З цією метою проводиться широка інформаційна кампанія, до якої залучаються науково-педагогічні працівники Полтавського державного аграрного університету виконавці проєкту Erasmus+ напряму Жан Моне «Участь громадян та соціальний діалог як ключові фактори в розбудові сталих територіальних громад: успішні практики ЄС для України», які презентують посібник «Самоосвіта в громадах» на відкритій зустрічі із мешканцями громади.

Також вони проводять серію воркшопів, де пояснюють що таке громадські слухання, як подати проєкт на бюджет участі, як комунікувати з депутатом тощо.

Водночас рада громади затверджує методичні рекомендації щодо організації публічних консультацій та реалізації бюджету участі. Створюється інформаційна онлайн-сторінка з відео-інструкціями, шаблонами заявок і посиланням на посібник.

У межах регіонального співробітництва члени громади ознайомлюються з підручником «Місцеве самоврядування у країнах Центральної і Східної Європи: політичний профіль» та обговорюють найкращі практики (громадські ради, платформи, електронна демократія). Для старшокласників і депутатів організовуються тематичні дебати: «Як працює демократія в Польщі і як ми можемо її адаптувати до вітчизняних реалій».

Коментар

На допомогу мешканцям територіальних громад виконавцями проєкту Erasmus+ напряму Жан Моне «Участь громадян та соціальний діалог як ключові фактори в розбудові сталих територіальних громад: успішні практики ЄС для України» підготовлено:

- підручник «Місцеве самоврядування у країнах Центральної і Східної Європи: політичний профіль»;
- посібник «Самоосвіта в громадах»
- інформаційно-методичні матеріали: «Дорожня карта розвитку об'єднаних територіальних громад Полтавської області», «Фактори впливу цифрових технологій на участь населення в місцевому управлінні, його

соціальну згуртованість, а також чинники, що стимулюють або гальмують цю участь», «Досвід формування позитивного іміджу Нехворощанської громади Полтавського району Полтавської області», «Політична пасивність населення: основні причини і шляхи її подолання», «Методичні рекомендації по підготовці громадських слухань та бюджету участі»;

- аналітичний звіт «Участь громадян у місцевому самоврядуванні (на основі застосування європейських стандартів)».